

**XVII међународни научни скуп Правнички дани –  
„Проф. др Славко Царић“  
„УЛОГА ДРЖАВЕ И ПРАВА У XXI ВЕКУ“**

**XVII international scientific meeting Legal days –  
"Prof. Slavko Carić, PhD"  
"THE ROLE OF THE STATE AND LAW IN THE 21ST CENTURY"**

---

Универзитет Привредна академија у Новом Саду  
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду  
The University of Business Academy in Novi Sad  
The Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

---

Нови Сад, 25. септембар 2020.  
Зборник радова са XVII међународног научног скупа  
Правнички дани – „Проф. др Славко Царић“  
„УЛОГА ДРЖАВЕ И ПРАВА У XXI ВЕКУ“  
25. септембар 2020. године у Новом Саду,  
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду  
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

**Издавач:**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду  
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду  
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499  
Web: www.pravni-fakultet.info

**Рецензенти:**

Др Мирко Кулић,  
редовни професор

Др Ненад Аврамовић,  
редовни професор

Др Милош Марковић,  
редовни професор

Др Предраг Мирковић,  
ванредни професор

Др Јелена Матијашевић-Обрадовић,  
ванредни професор

Др Дарко Голић,  
ванредни професор

Др Маријана Младенов,  
доцент

Др Ненад Бингулац,  
доцент

Др Јоко Драгојловић, доцент  
доцент

**За издавача:**

Др Мирко Кулић, редовни професор

**Уредник:**

Др Мирко Кулић, редовни професор

**Штампа:**

Мала Књига, Нови Сад

**Тираж:**

200

**ISBN 978-86-6019-104-7**

## Научни одбор:

**ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ** – председник Научног одбора

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ**

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ**

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР НЕНАД АВРАМОВИЋ**

Шеф Привредноправне и међународноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА**

Продекан за науку и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ**

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ЕМЕРИТУС ДР АЛЕКСАНДАР РАДОВАНОВ**

Професор Емеритус Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ДУШАНКА БУРЂЕВ**

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ**

Шеф катедре кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

**ПРОФ. ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ**

Ректор Европског универзитета Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

**ПРОФ. ДР МАРТА ГЕРЕГ**

Декан Правног факултета у Сегедину | Мађарска

**АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ**

Председник Основног суда у Котору | Република Црна Гора

**АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ**

Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

**АКАДЕМИК DR WOLFGANG ROHRBACH**

St. Elizabeth University of Health and Social Sciences | Austrija

**ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ**

Професор на Медицинском факултету у Осијеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

**ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ**

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

**ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ**

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

**ПРОФ. ДР НЕЂО ДАНИЛОВИЋ**

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србије

**ПРОФ. ДР НИКОЛА ПУВАЧА**

Продекан за међународну сарадњу, ванредни професор и научни сарадник на Факултету за економију и инжењерски менаџмент Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ДОЦ. ДР АЛБИНА АБИДОВИЋ**

Доцент на Европском универзитету Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

**ПРОФ. ДР МИЛАН ЧАМПА**

Ванредни професор на Факултету за здравствену негу Универзитета Ново Место | Република Словенија

**ПРОФ. ДР СИМЕОН ГЕЛЕВСКИ**

Професор у пензији на Правном факултету у Скопљу | Северна Македонија

**PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS**

University neapolis paphos Cyprus master studys in public law and administration | Kiparska Republika

**ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ**

Шеф кривичноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР**

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ**

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ**

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ ОБРАДОВИЋ**

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ**

Продекан за наставу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија  
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР МЕДОВИЋ**

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ДОЦ. ДР САЊА ШКОРИЋ**

Доцент на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**ДОЦ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ**

Продекан за међународну сарадњу и доцент на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

**Организациони одбор:**

ДОЦ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ - председник Организационог одбора

ДОЦ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЛШИЋ- ДАБЕТИЋ

ДОЦ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ

ДОЦ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ

ДОЦ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ

ДОЦ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ

ДОЦ. ДР МАЈА СУБОТИН

МСР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ

МСР ТАЊА ПРАШТАЛО

МСР СТЕФАН ДИТРИХ

МСР МАРА ДЕСПОТОВ

МСР ДИЈАНА БОРЕНОВИЋ

**Секретар:**

МСР ТАЊА ПРАШТАЛО, асистент

**Др Иван Јоксић, редовни професор**  
 Правни факултет за привреду и правосуђе  
 Универзитет Привредна академија у Новом Саду  
 e – mail: ijoksic@pravni-fakultet.info

**Мср Горан Милојевић, асистент и докторанд**  
 Правни факултет за привреду и правосуђе  
 Универзитет Привредна академија у Новом Саду  
 e – mail: milojevic@pravni-fakultet.info

## НОРМАТИВНИ ОКВИРИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

### *Апстракт:*

*Животна средина представља посебно правно подручје које ужива више нивоа нормативне заштите. На првом месту имамо опште међународне и европске правне инструменте који чине оквирни ниво нормативне регулације животне средине. У њима се приступа животној средини као људском праву треће генерације. Поред тога, постоји велики број посебних међународних и регионалних правних инструмената у којима се базично регулишу материјални и процесни аспекти заштите животне средине. Општи тренд целовитог правног уобличавања подручја животне средине настао је на националном нивоу већине држава у свету. Оне у својим уставним, законским и подзаконским прописима детаљније нормативно регулишу различите аспекте животне средине, водећи рачуна да они буду усклађени са универзалним и регионалним правним стандардима. Србија дели правну судбину осталих европских земаља у погледу нормативног регулисања подручја животне средине. Њено опредељење се заснива на афирмацији вредности и механизма заштите какви су иначе заступљени у напреднијим европским друштвима. Отуда животна средина има третман специфичног објекта заштите који се штити у различитим гранама права, почев од грађанског па све до кривичног.*

**Кључне речи:** *животна средина, правни инструменти, екологија, кривично право.*

### УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Интересовање за очување, самим тим и унапређење животне средине, је релативно скоријег датума. Оно се везује за општу индустријализацију земље и масовно упошљавање радника у тешкој индустрији. Епилог оваког развоја земље огледао се у повећању дохотка и правој експанзији радништва као новог слоја становништва. Крајњи епилог се огледао у масовном и константном загађењу

животне средине. То је посебно присутно у социјалистичким земљама чији се друштвени напредак мерио по броју новоотворених фабрика из којих би куљао густ дим. О томе сведоче раднички памфлети и фотографије успешног развоја привреде који се мерио повећаном стопом производње у тзв. прљавим технологијама.

Дуго је времена требало да свест о потреби заштите животне средине мора бити изнад економске користи. Отуда је неопходно указати на повезаност технолошког прогреса и индустријализације са коришћењем природних ресурса. Улагање у науку и технику неспорно позитивно утиче на повећану продуктивност рада и ефикасније коришћење природних капацитета и ресурса у земљи. Међутим, индустријализација захтева коришћење постојећих достигнућа на научно – техничком пољу. Тиме се доприноси већој искоришћености животне средине у индустријске сврхе. У питању је кружни процес који се заснива на узрочно-последичном односу: очекиване (остварене) користи и пројектоване (остварене) штете животне средине. Зато је неопходно успоставити и одржавати равнотежу чије нарушавање неминовно доводи до еколошких катастрофа и у крајњем домету погоршавања здравља људи.

Суштина успостављања правног оквира, који треба да омогући делотворну заштиту животне средине, темељи се на реафирмацији превентивног приступа. Под тим се подразумева установљење одговорности субјеката (физичких или правних лица) за предузимање превентивних мера и контроле над употребом ствари или обављањем оних општекорисних активности које носе појачани ризик од изазивања еколошког удеса. Код наступања еколошке штете, где су последице тешко процењиве и надокнадиве, правна заштита се више усмерава на установу осигурања (како би се обезбедила дисперзија ризика на што већи број субјеката). Овај вид одговорности има предност над класичним механизмима грађанскоправне одговорности за штету, присутне у облигационом праву.<sup>376</sup>

Разматрање подесних националних (правних) оквира заштите животне средине није могуће без целокупног сагледавања правних механизма, који једној држави стоје на располагању. Они нису изоловано присутни у једној земљи већ се морају уклопити у међународне оквире правне заштите животне средине. У литератури се проблематика правног уређења области животне средине разматра у три нивоа: универзалном (међународни правни инструменти), регионалном (у нашем случају европски правни инструменти) и националном (уставни и законски) правни оквири. У сваком од ових нивоа имамо различите поднивоје заштите животне средине. У њима се право на здраву животну средину третира најпре као људско право, потом и као субјективно право које проистиче из објективног правног поретка. Тако на правној сцени имамо прилично разгранату шему заштите животне средине, која се креће од важећих уставних и законских решења. Границе одговорности за насталу штету се утврђују у оквирима грађанског и кривичног права.

---

<sup>376</sup> Мрвић Петровић, Н., Петровић, З., (2012). Одговорност државе за еколошке штете у: Александра Ч., Ана К.Б. (уреднице) Екологија и право - зборник са саветовања, Београд, Институт за упоредно право, стр. 89.

## ЖИВОТНА СРЕДИНА У МЕЂУНАРОДНИМ ПРАВНИМ ИНСТРУМЕНТИМА

### *Међународни нормативни оквири*

У међународној правној равни можемо уочити велики број правних инструмената у којима се примарно штити животна средина. У питању су документи настали у оквиру Уједињених нација и других специјализованих међународних организација чиме се њихов броја константно увећава. Ради лакшег праћења међународних активности на овом пољу неопходно је издвојити документе и активности оних организација у којима се постижи најјачи ефекти у правцу нормативног уређења животне средине. Притом треба имати у виду да се животна средина, у оквирима међународног правног инструментаријума, штити као људско право човека на очување његовог здравља од различитих облика нарушавања његове околине.<sup>377</sup>

Израженије интересовање међународне заједнице за животну средину почиње у другој половини прошлога века. Једна од првих докумената на овом подручју настаје са доношењем Декларације у оквиру Конференције Уједињених нација о животној средини усвојеној у Стокхолму 1972. године.<sup>378</sup> Истовремено се доноси Одлука о оснивању централног органа Уједињених нација који би се бавио проблемом заштите животне средине и координацијом активности на овом плану. У склопу наведених активности посебан Програм Уједињених нација за животну средину (УНЕП) почиње са радом 1973. године. Две године касније је Одлуком УНЕП-а међународно право човекове околине замењено термином право животне средине. „На овом заседању усвојена је и стратегија даљег развоја права заштите животне средине. Основни елементи стратегије су: 1) систематско прикупљање информација у области права заштите животне средине; 2) разрада и развој основних начела усвојених на Стокхолмској конференцији; 3) подстицање међународног уговорног регулисања заштите животне средине и улагање напора да се и друге међународне организације више ангажују у домену развоја еколошког права; 4.) подстицање универзитетских и других научних установа да у своје програме унесу право животне средине; 5) подстицање упоредноправног изучавања националних законодавстава у домену заштите животне средине; 6) пружање техничке помоћи за унапређење еколошког законодавства у земљама у развоју.“<sup>379</sup>

---

<sup>377</sup> Иако се на универзалном нивоу, у оквиру општих инструмената, ретко могу пронаћи они који садрже одредбе о животној средини интересантно је навести Конвенцију о правима детета која у члану 24. прописује да државе уговорнице признају право детета на уживање највише остваривог животног стандарда, и да ће државе тежити остварењу овог права при чему ће између осталог, посебно узети у обзир опасности и ризике загађења животне средине. Стопић, М. et al., (2009). *Правци заштите животне средине у Србији*, Београд, Београдски центар за људска права, стр. 13.

<sup>378</sup> *Report of the United Nations Conference on the Human Environment*, Stockholm, 5–16. јун 1972. (A/CONF.48/14/Rev.1), део I, поглавље I.

<sup>379</sup> Попов, Д., (2013). *Начела заштите животне средине у документима Уједињених нација, Европске уније и Закона о заштити животне средине Републике Србије*. Зборник радова Правног факултета у Новом Саду XLVII (2), стр. 132.

Велики број потоњих међународних правних инструмената није употпунио средства заштите од загађења животне средине. То је постигнуто доношењем новог документа којим се постављају темељи на подручју унапређења и заштите права човека на здраву животну средину. У ред таквих докумената можемо уврстити Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и приступу правосуђу у питањима животне средине, која се назива и Архуска конвенција, усвојена 1998. године.<sup>380</sup>

Овом Конвенцијом се постављају темељни услови за примену савремених стандарда у области животне средине. Отуда је од изузетне важности осавременивање органа јавне управе и свих који врше функције у име јавне управе. У том погледу је процес успостављања електронске управе од велике важности.<sup>381</sup>

### *Европски нормативни оквири*

Европске правне инструменте на подручју очувања животне средине можемо класификовати на различите начине. Историјски нужном сматрамо поделу правних инструмената, на оне који су настали у периоду пре Европске уније и оне који настају у њеним оквирима. У садашњем времену се примењују инструменти Европске уније у њеним државама чланицама али и у државама које се налазе у предприступној или приступној фази учлањења. У литератури је присутна подела извора Европске уније на примарне и секундарне и то:<sup>382</sup>

- Примарни извори у области животне средине садрже оснивачке уговоре и општа правна начела. Право Европске уније познаје и категорију међународних споразума које закључи Европска заједница са трећим државама или међународним организацијама а налазе се испод примарног права, а изнад секундарног права. Уговором у Лисабону из 2007. године (члан 191-193.) прописани су правци у којима је потребно даље развијати систем правне заштите животне средине на европском правном простору.
- Секундарне изворе права у области животне средине чине прописи које у посебном поступку доносе органи ЕУ. Органи и институције Уније доносе различите врсте одлука (уредбе, директиве, одлуке, препоруке и мишљења, комуникација) које се односе на различите правне области. Тако, уредбе обавезују државе чланице и постају део унутрашњег законодавства држава чланица. Директивама се постављају циљеви и резултати који се морају

---

<sup>380</sup> Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention). Извор: <file:///C:/Users/Ivan/AppData/Local/Microsoft/Windows/Temporary%20Internet%20Files/Content.IE5/2GONRJWQ/cep43e.pdf> (доступно 30.06.2020.).

<sup>381</sup> Тодић, Д., Дураћ, М., (2003). Демократизација политике животне средине, Приручник за примену Архуске конвенције за представнике јавне власти, Београд, Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу, стр. 13.

<sup>382</sup> Јоксић, И. et al., (2019). Међународни и национални оквири заштите животне средине. Војно дело LXXI (7), стр. 136.

испунити, с тим што државе чланице одређују механизме њихове примене. Одлукама се мериторно решавају конкретна питања и односе се на све или поједине државе, правна или физичка лица. Мишљења и препоруке представљају необавезујуће инструменте за државе чланице Европске уније. Односе се на одређена питања и дилеме које се путем давања мишљења и препорука решавају.<sup>383</sup>

Актуелне прописе Европске уније у области животне средине чине два стратешка документа: Лисабонска стратегија из 2000. године (ревидирана 2004. године) и Стратегија Европске уније за одрживи развој из 2001. године (ревидирана 2006. године). Наведене стратегије су уподобљене са Агендом 21 Уједињених нација и са Миленијумским циљевима.

## **НОРМАТИВНИ ОКВИРИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

У нашем правном систему животна средина представља важно нормативно подручје. Временски период после 2000. године можемо означити веома важним у погледу правног уподобљавања нашег позитивног права са европским правним инструментима и важећим стандардима. То је резултат одређености наше државе да постане пуноправна чланица Европске уније. Постепено отварање поглавља је показало различитости у нормативном регулисању и функционисању наших државних органа са стандардима Европске уније. Искорак у том правцу је оснивање ресорног министарства за животну средину чији се примарни задатак састоји у постизању највиших европских стандарда у њеној заштити. Систем правних прописа који се односе на животну средину је могуће класификовати коришћењем различитих критеријума. Нама се чини најприхватљивијим критеријум општости у њеном регулисању. Сходно томе се нормативни оквири заштите животне средине у Републици Србији могу поделити на: опште и кривичноправне.

### *Општи нормативни оквири заштите животне средине*

Општи нормативни оквири заштите животне средине у нашој земљи постављени су у уставним одредбама. Важећи Устав Србије од 2006. године у својим одредбама ближе уређује права људи на здраву животну средину.<sup>384</sup> У одредби члана 74. Устава експлицитно се прописује да: Свако има право на здраву животну средину и на благовремено и потпуно обавештавање о њеном стању. Свако, а посебно Република Србија и аутономна покрајина, одговоран је за заштиту животне средине. Свако је дужан да чува и побољшава животну средину.

Република Србија је дужна да уређује и обезбеђује одрживи развој; систем заштите и унапређења животне средине; заштиту и унапређивање биљног и животињског света; производњу, промет и превоз оружја, отровних, запаљивих,

---

<sup>383</sup> Цомић, И., (2010). Европска унија – прошлост, садашњост и будућност, Сарајево, Friedrich-Ebert-Stiftung, стр. 76-77.

<sup>384</sup> Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 98/06).

експлозивних, радиоактивних и других опасних материја (члан 97. став 1. тачка 9. Устава). Поред тога, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе су дужне да се преко својих органа старају о заштити животне средине.

Законом о заштити животне средине постављени су општи нормативни оквири којима се примарно штити животна средина.<sup>385</sup> Овим законом уређује се интегрални систем заштите животне средине којим се обезбеђује остваривање права човека на живот и развој у здравој животној средини и уравнотежен однос привредног развоја и животне средине у Републици Србији (члан 1.). Утврђује се одговорност свих државних субјеката, правних и физичких лица за сваку активност којом мењају или могу променити стање и услове у животној средини, односно за непредузимање мера заштите животне средине, у складу са законом. Надаље, правна и физичка лица дужна су да у обављању својих делатности обезбеде: рационално коришћење природних богатстава; урачунавање трошкова заштите животне средине у оквиру инвестиционих и производних трошкова, примену прописа, односно предузимање мера заштите животне средине, у складу са законом (члан 5.).

С обзиром да једним законским актом није могуће потпуно уредити област животне средине, предвиђена је сходна примена посебних закона. Њима се уређује: процена утицаја планова, програма и пројеката на животну средину; интегрисано спречавање и контрола загађивања; заштита природе; заштита ваздуха, вода, земљишта, шума, геолошких ресурса; управљање хемикалијама; управљање отпадом; јонизујућа и нејонизујућа зрачења; заштита од буке и вибрација; контрола опасности од великог удеса који укључује опасне супстанце; прекогранични промет и трговина дивљим врстама (члан 10.). У нашој земљи је донето више закона који чине систем еколошког законодавства. Њима се уређује заштита од нејонизујућег зрачења, заштита ваздуха, заштита природе, заштита од буке у животној средини, хемикалије, биоцидне производе и др.<sup>386</sup>

#### *Кривичноправни оквири заштите животне средине*

Кривичноправни оквири заштите животне средине постављени су у нашем Кривичном законик.<sup>387</sup> Кривична дела против животне средине је могуће разврстати као: *права еколошка кривична дела*, која се налазе у одредбама КЗ Србије (члан 260-277.), којима се штити животна средина у целини; *неправа еколошка кривична дела*, која се налазе у одредбама КЗ Србије али у оквиру кривичних дела која припадају другим групама; *споредна еколошка кривична дела*, која се налазе ван КЗ Србије у одредбама споредног законодавства.<sup>388</sup>

<sup>385</sup> Закон о заштити животне средине Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 135/04; 95/18 - др. закон).

<sup>386</sup> Лилић, С., Дреновак Ивановић, М., (2014). Еколошко право, Београд, Правни факултет, стр. 117.

<sup>387</sup> Кривични законик Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 85/05-35/19).

<sup>388</sup> Јовашевић, Д., (2011). Еколошки криминалитет у Србији – теорија, законодавство, пракса, Ниш, Екологија и право, Ниш, стр. 234-235.

У Кривичном законнику Србије постоји група кривичних дела против животне средине (глава XXIV). Опште кривично дело из ове групе кривичних дела јесте загађење животне средине (члан 260. КЗС). *Основни облик* кривичног дела постоји када учинилац кршећи прописе о заштити, очувању и унапређењу животне средине загади ваздух, воду или земљиште у већој мери или на ширем простору. Радња кривичног дела је последично одређена и састоји се у широкој лепези начина извршења. Потребно је да се предузетим радњама оствари последица кривичног дела тако што се кршењем прописа о заштити, очувању и унапређењу животне средине загади ваздух, вода или земљиште у већој мери или на ширем простору. Кршење прописа из споредног законодавства, којима се регулише област животне средине, кроз заштиту, чување и унапређење, говори нам о акцесорној улози кривичног права у односу на релевантне одредбе управног законодавства. *Трећи и четврти облик* овог кривичног дела постоје када је дошло до уништења или оштећења животињског или биљног света великих размера или до загађења животне средине у тој мери да су за његово отклањање потребни дуже време или велики трошкови.<sup>389</sup> С обзиром да је у судској пракси најзаступљеније ово кривично дело добија статус основног дела из групе еколошких деликата у нашем законодавству.

## ЗАКЉУЧАК

Животна средина ужива посебан статус у међународном правном инструментаријуму и националном праву већине земаља у свету. Разгранати систем прописа, који регулишу област животне средине, показује у којој мери је овој проблематици неопходно шире приступити. У том смислу се право на здраву животну средину сматра људским правом најновије односно треће генерације. С обзиром на правну особеност људских права у међународним и регионалним правним инструментима се оно само гарантује док се начин његовог стицања везује за урођени карактер и својство људског бића његовог имаоца.

Међународни и европски нормативни оквири у области животне средине представљају оријентире у коме се национална законодавства морају кретати. То се нарочито односи на земље које се налазе у приступној фази учлањења у Европску унију. Оне морају своја законодавства усагласити са европским стандардима и принципима. У крајњем случају последња судска инстанца јесте Европски суд за људска права који, између осталих, одлучује о повреди права на здраву животну средину. Пракса овога суда је показала у којој мери европске државе нису у стању да у сопственом правосуђу заштите животну средину.

Националне правне оквири у области животне средине можемо класификовати користећи се различитим критеријумима. По нашем мишљењу је најприхватљивија подела на опште и посебне (кривичноправне) оквири заштите животне средине. У првом случају на нормативној сцени имамо уставне и законске

---

<sup>389</sup> Јоксић, И., (2012). Кривичноправна заштита животне средине у законодавству и пракси у: Александра Ч., Ана К.Б. (уреднице) Екологија и право - зборник са саветовања, Београд, Институт за упоредно право, стр. 24-25.

оквиру којима се базично штити животна средина. У том делу можемо констатовати потпуну усаглашеност наших са европским правним стандардима у овој области. У другом случају се животна средина штити кривичноправним нормама у оквиру посебног дела нашег Кривичног законика. Овде имамо читаву групу кривичних дела међу којима доминира загађење животне средине (члан 260. КЗС). Искуства из наше праксе показују нам дискрепанцу између стварног и процесуираног броја кривичних дела против животне средине.

***Ivan Joksić, PhD, Full Professor***

*Faculty of Law for Commerce and Judiciary  
University Business Academy in Novi Sad*

***Goran Milojević, LL.M, Teaching Assistant and PhD student***

*Faculty of Law for Commerce and Judiciary  
University Business Academy in Novi Sad*

## **NORMATIVE FRAMEWORKS FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION IN THE REPUBLIC OF SERBIA**

### ***Abstract:***

*The environment is a special legal area that enjoys several levels of normative protection. In the first place, we have general international and European legal instruments that form the framework level of normative regulation of the environment. They approach the environment as a third-generation human right. In addition, there are a large number of special international and regional legal instruments that basically regulate the material and procedural aspects of environmental protection. The general trend of comprehensive legal shaping of the environment has continued at the national level of most countries in the world. In their constitutional, legal and by-law regulations, they regulate various aspects of the environment in more detail, taking care that they are harmonized with universal and regional legal standards. Serbia shares the legal destiny of other European countries in terms of normative regulation of the environment. Its commitment is based on the affirmation of values and the mechanisms of their protection as they are otherwise represented in more advanced European societies. Hence, the environment has the treatment of a specific object of protection that is protected in various branches of law, starting from civil to criminal.*

**Key words:** *environment, legal instruments, ecology, criminal law.*

## ЛИТЕРАТУРА

1. Јоксић, И., (2012). Кривичноправна заштита животне средине у законодавству и пракси у: Александра Ч., Ана К.Б. (уреднице) Екологија и право - зборник са саветовања, Београд, Институт за упоредно право.
2. Јоксић, И. et al., (2019). Међународни и национални оквири заштите животне средине. Војно дело LXXI (7).
3. Јовашевић, Д., (2011). Еколошки криминалитет у Србији – теорија, законодавство, пракса, Ниш, Екологија и право, Ниш.
4. Лилић, С., Дреновак Ивановић, М., (2014). Еколошко право, Београд, Правни факултет.
5. Мрвић Петровић, Н., Петровић, З., (2012). Одговорност државе за еколошке штете у: Александра Ч., Ана К.Б. (уреднице) Екологија и право - зборник са саветовања, Београд, Институт за упоредно право.
6. Попов, Д., (2013). Начела заштите животне средине у документима уједињених нација, европске уније и закона о заштити животне средине Републике Србије. Зборник радова Правног факултета у Новом Саду XLVII (2).
7. Стопић, М. et al., (2009). Правци заштите животне средине у Србији, Београд, Београдски центар за људска права.
8. Тодић, Д., Дураћ, М., (2003). Демократизација политике животне средине, Приручник за примену Архуске конвенције за представнике јавне власти, Београд, Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу.
9. Џомић, И., (2010). Европска унија – прошлост, садашњост и будућност, Сарајево, Friedrich-Ebert-Stiftung.

### *Прописи*

1. Report of the United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm, 5–16. јун 1972. (A/CONF.48/14/Rev.1), део I, поглавље I.
2. Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention). Извор: file:///C:/Users/Ivan/AppData/Local/Microsoft/Windows/Temporary%20Internet%20Files/Content.IE5/2GONRJWQ/сеп43е.pdf (доступно 30.06.2020.).
3. Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 98/06).
4. Закон о заштити животне средине Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 135/04; 95/18 - др. закон).
5. Кривични законик Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 85/05-35/19).

CIP - Каталогизација у публикацији  
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

34"20"(082)

340.12"20"(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани проф. др Славко Царић (17 ; 2020 ; Нови Сад)**

Улога државе и права у XXI веку : [зборник радова са XVII Међународног научног скупа "Правнички дани проф. др Славко Царић", 25. септембар 2020. године у Новом Саду] = "The role of the state and law in the 21st century" : [Proceedings of XVII International Scientific Conference Legal days - "Prof. Slavko Carić, PhD" "The role of the state and law in the 21st century" September 25th 2020. in Novi Sad] / уредник Мирко Кулић. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија : Правни факултет за привреду и правосуђе, 2020 (Нови Сад : Мала књига). - 560 стр. ; 24 cm

Тираж 200. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-6019-104-7

а) Право -- 21. в. -- Зборници б) Држава -- Правна заштита -- 21. в. -- Зборници

COBISS.SR-ID 20099849